

del 3

Arkivsak-dok. 20/01262-2
Saksbehandler Ingrid Trygslund Eriksen

Saksgang	Møtedato
Formannskap	04.06.2020
Kommunestyre	18.06.2020

Saksframlegg

Godkjenning av jordleigeavtale mellom Berg Kollemos stiftelse og Kollemo Fôrdyrkingslag

Rådmannens innstilling:

Hægebostad kommunestyre godkjenner inngåtte rettsforlik mellom Berg Kollemos Stiftelse og Kollemo Fôrdyrkingslag av 09.03.2020 i Lister Tingrett. Rettsforliket gir Kollemo Fôrdyrkingslag rett til å leie omtrent 170 da dyrka jord i 10 år fra og med 01.01.2020 til og med 31.12. 2029.

Avtalen godkjennes også etter Jordlovens § 8 Driveplikt.

Vedlegg

Jordleigeavtale mellom Berg Kollemos Stiftelse og Kollemo Fordyrkingslag - gnr. 28

Saken kort fortalt

Kollemo Fordyrkingslag inngikk i sin tid leieavtale med daværende eier Berg Kollemo for areal som de dyrket opp. Etter Berg Kollemos ønske ble det opprettet en kommunal stiftelse etter hans bortgang; Berg Kollemos Stiftelse, som nå eier disse arealene. Det har vært uenigheter knyttet til leietid mellom Berg Kollemos Stiftelse og Kollemo Fordyrkingslag.

Det er nå utarbeidet rettsforlik mellom partene. Rettsforliket må i følge gjeldende vedtekter – punkt 10 - for Berg Kollemos Stiftelse -godkjennes av kommunestyret.

10.

Uten kommunestyrets godkjenning kan det ikke foretas rettshandler med stiftelsens eiendommer, så som hel eller delvis avståelse, stiftelse av bruksretter og servitutter, pantsettelse m.v. Dette gjelder imidlertid ikke for avtaler om bortleie av dyrket mark/beitearealer, jakt- og fiskerettigheter av varighet inntil 5 år, uten rett til fornyelse, og som ikke kommer i strid med stiftelsens formål.

11.

Jordleigeavtaler skal etter Jordlovens § 8 også godkjennes av kommunen;

§ 8. Driveplikt

Jordbruksareal skal drivast. Driveplikta gjeld for heile eigartida. Ny eigar må innan eitt år ta stilling til om han eller ho vil drive egedomen sjølv eller leige bort jordbruksarealet etter føresegnene i andre ledd.

Driveplikta kan oppfyllest ved at arealet vert leigd bort. Det er ein føresetnad for at driveplikta er oppfylt ved bortleige at leigeavtala er på minst 10 år om gongen utan høve for eigaren til å seie ho opp. Avtala må føre til driftsmessig gode løysingar og vere skriftleg. Avtaler som fører til driftsmessig uheldige løysingar, kan følgjast opp som brot på driveplikta. Eigaren må sende kopi av avtala til kommunen. Ei leigeavtale som er i strid med andre eller tredje punktum, kan ikkje gjerast gjeldande mellom partane eller i høve til offentlege styresmakter.

Finn departementet at jordbruksarealet ikkje vert drive, kan eigaren påleggjast å leiga jorda bort for ei tid av inntil 10 år, eller at jorda skal plantast til med skog, eller tiltak av omsyn til kulturlandskapet.

0 Endra med [lover 8 des 2006 nr. 68](#) (ikr. 1 jan 2007 iflg. [res. 8 des 2006 nr. 1361](#)), [19 juni 2009 nr. 98](#), se dens IX (ikr. 1 juli 2009 iflg. [res. 26 juni 2009 nr. 848](#)), [21 juni 2017 nr. 99](#) (ikr. 1 sep 2017 iflg. [res. 21 juni 2017 nr. 829](#)).

Bakgrunn

Vurdering

Inngåtte rettsforlik gir forutsigbarhet og avklaring på en lengre uenighet mellom partene.

En har ikke kjennskap til at det foreligger momenter som gjør at Hægebostad kommunestyre ikke skal kunne godkjenne inngåtte rettsforlik – og avtalen vurderes å være i tråd med stiftelsens formål;

3.

Stiftelsens formål er å bruke eiendommene med bebyggelse slik at de kommer beboerne i Kollemo skolekrets, og de som ellers har tilhørighet til kretsen, tilgode, som f.eks. til aktiviteter knyttet til jord- og skogbruk, undervisning og opplæring, idrett og fritid.

De deler av eiendommene som ikke benyttes til ovennevnte kan leies ut eller drives for stiftelsens regning.

Det inngåtte rettsforliket mellom Berg Kollemos stiftelse og Kollemo Fôrdyrkingslag vurderes også til å oppfylle kriteriene satt i Jordlovens § 8. De aktive gårdsbrukene i Kollemo Fôrdyrkingslag har per i dag en drift som tilsier at de er avhengige av dette arealet som de har hatt rett på å bruke i en årrekke – og tilgangen på tilsvarende areal i kommunen finnes ikke.

Avtalen vurderes derfor å gi en driftsmessig god løsning. Dette er i tråd med Rundskriv M-2-2017 Driveplikt etter jordloven;

«Når det tas stilling til om avtalen gir en driftsmessig god løsning, skal det foretas en konkret vurdering. Dersom arealet skal drives som tilleggsjord til en annet jordbruksareal, må det foretas en vurdering av forholdet mellom det bortleide jordbruksarealet og det arealet leietakeren driver fra før. Avstanden, veiens standard, trafikk tetthet og naturgitte forhold er eksempler på momenter som det er aktuelt å legge vekt på. Vurderingen dreier seg ikke om det kan oppnås en bedre driftsmessig løsning dersom jordbruksarealet leies bort som tilleggsjord til eiendommer som for eksempel ligger nærmere eller på andre måter kan drive arealet mer effektivt. Leietakers behov for tilleggsjord, og muligheter for å skaffe slik jord der driftsavstanden blir kortere, kan imidlertid ha betydning for avveiningen.»

Økonomiske konsekvenser

Ingen kjente vesentlige konsekvenser for Hægebostad kommunes økonomi.

Konsekvenser for barn og unge

Ingen kjente

Konsekvenser for klima og miljø

Uendrede

Konsekvenser for folkehelse

Ingen kjente

Konklusjon

Rettsforliket utarbeidet mellom Berg Kollemos Stiftelse og Kollemo Fôrdyrkingslag godkjennes av kommunestyret. Avtalen godkjennes også etter Jordlovens § 8.

20/01262
Tolltekstveien 45, 31.03.2020

Stegabrotstad kommune
1/ Ordfører Margrethe Stegabrotstad
Vedk. brukleige av skiltmark på Røddemo
(BKS) til Kollemos Fördyringslag (KF)

Vi er til veltogene Rettsfridrik mellom BKS og
KF.

Sidan brukleigen varen i 10 år må Stegabrotstad
kommune styre gi sitt samtykke. For punkt
10 i vedtekten for BKS.

Med hilsen
Gunnar Eidebrand
Styreleder BKS

Servicekontor	
SAK NR	SAMPLINGSNR
Dato	
01 APR 2020	

12.06.92
OCL

BERG KOLLEMOS STIFTELSE

VEDTEKTER

* * *

1.

Stiftelsens navn skal være Berg Kollemos Stiftelse.

2.

Stiftelsens kapital består av eiendommene gnr.28 bnr.1 og 2 i Hægebostad, testamentert til kommunen av Berg Kollemo.

3.

Stiftelsens formål er å bruke eiendommene med bebyggelse slik at de kommer beboerne i Kollemo skolekrets, og de som ellers har tilhørighet til kretsen, tilgode, som f.eks. til aktiviteter knyttet til jord- og skogbruk, undervisning og opplæring, idrett og fritid.

De deler av eiendommene som ikke benyttes til ovennevnte kan leies ut eller drives for stiftelsens regning.

4.

Dersom driften av eiendommene gir overskudd, og dette ikke benyttes til investeringer eller avsettes til fremtidige investeringer eller vedlikehold, skal overskuddet benyttes på en slik måte at det kommer Kollemo skolekrets tilgode innenfor formålet nevnt i pkt.3 første ledd.

5.

Stiftelsen skal ha et styre som representerer stiftelsen utad og har ansvaret for at stiftelsen og det som vedkommer den blir forvaltet i samsvar med formålet og gjeldende lovverk.

Styret kan velge forretningsfører.

Styret består av 5 medlemmer, som alle oppnevnes av Hægebostad kommunestyre. Blandt styrets medlemmer skal det være minst én jordbrukskyndig og én skogbrukskyndig, som begge fortrinnsvis skal være bosatt i Kollemo skolekrets. De tre øvrige styremedlemmer skal være bostatt i skolekretsen. Styret velger selv formannen.

Styrets funksjonstid er 4 år.

Et styremedlem blir stående inntil kommunestyret har oppnevnt nytt styremedlem, selv om funksjonstiden er ute.

Side 2.

Når særlige grunner foreligger, har et styremedlem rett til å tre tilbake før funksjonstiden er ute. I såfall oppnevner Hægebostad kommunestyre nytt medlem for gjenværende del av funksjonstiden.

6.

Styret gjør vedtak i møte. Som styrets vedtak gjelder det som flertallet av de møtende har stemt for. Ved stemmelikhet gjelder det som formannen har stemt for. Er formannen ikke tilstede, gjelder det som møtelederen har stemt for.

7.

Styret skal føre møtebok. Møteboken skal ha fortløpende side-tall. Møteboken skal inneholde de vedtak som styret gjør i saker som gjelder stiftelsen. Tid og sted for møtene skal fremgå av boken, likeså meningsforskjell mellom styremedlemmer som er tilstede. Boken skal underskrives av de tilstedeværende.

8.

Styret skal sørge for at det blir ført regnskap over stiftelsens eiendeler og gjeld og dens inntekter og utgifter. Regnskapet skal følge kalenderåret og skal avsluttes senest 3 måneder etter årets utgang.

Ved regnskapsavslutningen for hvert år skal det settes opp et regnskapssammendrag. Sammendraget skal inneholde en oppstilling over stiftelsens eiendeler og gjeld ved årets begynnelse, et sammendrag av inntekter og utgifter i årets løp, og en oppstilling over stiftelsens eiendeler og gjeld ved årets utgang.

9.

Stiftelsen skal ha revisor. Dersom revisjonen ikke utføres av kommunerevisjonen skal stiftelsens revisor enten være registrert eller statsautorisert.

10.

Uten kommunestyrets godkjennelse kan det ikke foretas rettshandler med stiftelsens eiendommer, så som hel eller delvis avståelse, stiftelse av bruksretter og servitutter, pantsettelse m.v. Dette gjelder imidlertid ikke for avtaler om bortleie av dyrket mark/beitearealer, jakt- og fiskerettigheter av varighet inntil 5 år, uten rett til fornyelse, og som ikke kommer i strid med stiftelsens formål.

11.

Omdanning, herunder vedtektsendringer og oppløsning, kan besluttes etter vedtak av styret og med samtykke av Hægebostad kommunestyre.

Side 3.

Omdanning kan foretas når det foreligger en grunn som nevnt i stiftelseslovens §35 første ledd. Berører omdanningen ikke formålet med stiftelsen kan den foretas når bestemmelsen på grunn av endrede forhold er blitt uhensiktsmessig.

Omdanning kan også foretas på samme vilkår når forhold som nevnt i §35 første ledd ikke har endret seg, men var tilstede alt da stiftelsen ble opprettet.

Dette pkt.11 i vedtektene kan bare endres med offentlig samtykke etter bestemmelsene i stiftelseslovens kap.VI.

12.

Forøvrig gjelder de til enhver tid gjeldende lovregler for stiftelser.

* * *

LISTER TINGRETT

RETTSMEKLINGSPROTOKOLL

Den 09.03.2020 i Lister tingrett, Farsund ble det for lukkede dører holdt mte etter reglene om rettsmekling.

Saksnr.: 19-179385TVI-LIST

Rettsmekler: Rettsmekler Robert Versland

Saken gjelder: Testament- og avtaletolkning

Kollemo Fordyrkingslag Sa Advokat Svein Erling Jensen

mot

Berg Kollemos Stiftelse Advokat Jens Freuchen

Det ble oppnådd enighet mellom partene, som ønsket å inngå rettsforlik. For forliket ble inngått, ble partene orientert om virkningen av rettsforlik, jf. tvisteloven § 19-12.

RETTSFORLIK

- 1 Rettsforliket, som utgjør en jordleieavtale, omfatter ca. 170 dekar av utleiers eiendom, gnr. 28 bnr. 1 og 2 i Hægebostad kommune. Arealet er fulldyrket.
- 2 **Jordleien har en varighet på 10 år, og gjelder fra 01.01.2020 til 31.12.2029. Avtalen er gjensidig uoppsigelig, og det foreligger ingen rett til forlengelse.**
- 3 Leietaker overtar jord, gjerdet og veier i den stand de er i når leieavtalen trer i kraft. Leiearealet skal nyttes til jordbruksformål/forproduksjon og drives på jordbruksmessig forsvarlig måte.
- 4 Det betales leie med 250 kroner per dekar per år. Avgiften betales innen 01.07. hvert år for det aktuelle leieåret. Prisregulering i henhold til konsumprisindeksen finner sted etter fem år.
- 5 Ved eventuelt eierskifte på leietakers eiendom skal ny eier har rett til å overta denne avtalen på uendrede vilkår.
- 6 Utleier står fritt til å utnytte inntil fem dekar om gangen til grusuttak, og slikt areal vil tilføres jorddekke og utrustes til vanlig god jordbruksjord for eventuelt nytt område for grusuttak blir etablert. Utleier plikter å besørge at leiers jordbruk på leiearealene for øvrig ikke blir hindret ved slike tiltak, og plikter herunder å flytte på trasé til vanningsanlegg for utleiers regning. Vanningsanlegget må kunne driftes i vanningsseongen.
- 7 Vesentlig mislighold gir partene rett til oppsigelse. Som vesentlig mislighold regnes blant annet uteblitt betaling av leie med varighet utover 6 måneder etter ordinær betalingsfrist, eller at leide arealer brukes til annet enn landbruksformål eller vanhevdtes.
- 8 Tvister som har sitt utspring fra denne avtalen avgjøres av de alminnelige domstoler.
- 9 Denne avtalen kan tinglyses. Tinglysningskostnader dekkes av den som tinglyser.
- 10 Leier besorger snarest at tidligere tinglyste avtaler slettes.
- 11 Punkt 3 i tidligere inngått avtale vedrørende vanningsanlegg kommer fortsatt til anvendelse, og gjelder oppgjør for vanningsanlegget etter utløpet av leietiden.
- 12 Hver av partene bærer sine sakskostnader

Til stede: Anen Urevatn (fordyrkingslagets leder), Kenneth Hobbesland (fordyrkingslagsmedlem), Vidar Naglestad (fordyrkingslagsmedlem), Olav Harald Klungland (fordyrkingslagsmedlem), advokat Svein Erling Jensen, Gunnar Eikeland (stiftelsesstyreleder), Alf Gunnar Olsen (stiftelsesstyremedlem) og advokat Jens Freuchen.

Rettsmekleren hadde saksdokumentene.

Det var ingen innvendinger mot rettsmeklerens habilitet.

Rettsmekleren redegjorde for rettsmeklingsordningen. Partene ble gjort kjent med bestemmelsen i tvisteloven § 8-6 om taushetsplikt for deltakerne i rettsmeklingen.

§ 8-6. Bevisforbud og taushetsplikt

(1) Partene kan verken i samme eller annen sak gi parts- eller vitneforklaring om det som kom fram under rettsmeklingen. De er likevel ikke avskåret fra å gi opplysninger om konkrete bevis som det ble opplyst om, og som ikke er kommet fram på annen måte, eller om forslag til minnelig løsning som er protokollert etter § 8-5 femte ledd. De skal i annen sammenheng bevare taushet om forhold som ble meddelt under forutsetning om taushet.

(2) Rettsmeklere og andre enn de som omfattes av første ledd, plikter å bevare taushet om det som foregikk under rettsmeklingen. De kan likevel forklare seg om en avtale er i samsvar med det partene var enige om under rettsmeklingen.

Partene ble gjort kjent med at en annen dommer vil overta saken dersom den ikke loses ved meklingen, og at taushetsplikten for fratredende rettsmekler også gjelder overfor den dommeren som eventuelt overtar saken.

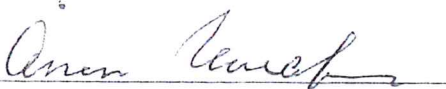
Rettsmekleren gjenga i korte trekk partenes påstander og påstandsgrunnlag.

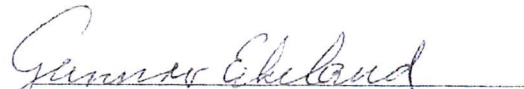
Framgangsmåten for meklingen ble fastsatt i samråd med partene.

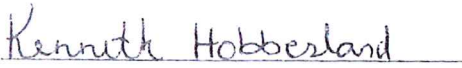
Partene innledet deretter forhandlinger under ledelse av rettsmekleren.

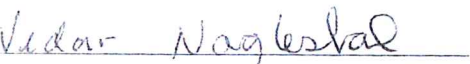
13 Partene begjêrer saken hevet som forlikt og frafaller forkynning av hevingskjennelsen. De frafaller ogsâ retten til å anke.

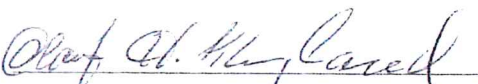

Anen Urevatn (fordyrkingslagets leder)

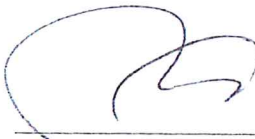

Gunnar Eikeland (stiftelsesstyreleder)

Kenneth Hobbesland (fordyrkingslagsmedlem)

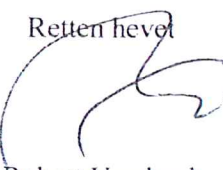

Alf Gunnar Olsen (stiftelsesstyremedlem)

Vidar Naglestad (fordyrkingslagsmedlem)

Olav Harald Klungland (fordyrkingslagsmedlem)

Robert Versland

Rettsmeklingsmøtet varte fra kl. 09.00 til kl. 12.45.

Retten hevet

Robert Versland

Arkivsak-dok. 20/01050-3
Sakshandsamar Ingrid Trygslund Eriksen

Saksgang

Møtedato

Formannskap

04.06.2020

Saksframlegg

Godkjenning av Hægebostad kommune sine lokale retningslinjer for SMIL-ordninga

Rådmannen si innstilling:

Jamfør § 8 i Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL-ordninga) godkjenner Formanskapet «Hægebostad kommune sine lokale retningslinjer for SMIL-ordninga – 2020-2023».

Retningslinjene er utarbeidd i samarbeid med Fylkesmannen i Agder og dei lokale jordbruksorganisasjonane.

Vedlegg

Hægebostad kommune sine lokale retningslinjer for SMIL-ordninga

Fakta-ark

Informasjon om Vestenfjelske Bykreditts Stiftelse

Enhetspriser 2018

Saken kort fortalt

SMIL-ordninga er ei tilskotsordning med føremål ;

«å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruke, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift»

Kommunane utarbeider egne retningslinjer for prioritering av desse midla i samråd med fylkesmann og jordbrukets næringsorganisasjoner – dette tilfelle; Hægebostad Bondelag og Eiken og Hægebostad Sau og Geit .

Bakgrunn

Vurdering

I samråd med fylkesmann og jordbrukets næringsorganisasjonar har ein valt å prioritere desse tiltaka i denne rekkefølga;

1. Tiltak som motverkar attgroing og fremmer beiting på gammal kulturmark.
2. Forureiningstiltak som hindrar utslepp til vatn- som til dømes opning av lukka grøfter, steinsetjing og tiltak ved utegangerkvever for storfe. Dekke over gjødselkum kan og støttast i visse tilfelle.
3. Tiltak som tek vare på biologisk mangfald i jordbrukets kulturlandskap
4. Restaurering, rydding og synleggjing av gamle kulturminner med stor formidlingsverdi og verneverdige bygg. Legge til rette for ferdsel for allmenheten gjennom turveggar og skilting

Oversikten frå fylkesmannen – se tabell – syner at det i perioden 2012-2018 er delt ut omlag 1 million kr. Årleg tildeling frå Fylkesmannen ligg då på omlag 150 000 kr i denne perioden. Det meste av midla har gått til kulturlandskapstiltak – det vil i all hovusak seie rydding og gjerding av gammal kulturmark.

I følge nyleg motteke statistikk frå Landbruksdirektoratet har Hægebostad kommune i perioden 2012-2018 løyvd til saman kr 1 059 735 på desse SMIL-tiltaka:

Hydrotekniske tiltak	Kulturland- skapstiltak	Biologisk mangfald	Kulturminne – og kulturmiljø	Tilgjengeleg- heit	Totalt 2012-2018
Kr 183 900 (5 søknadar)	Kr 532 675 (41 søknadar)	Kr 204 000 (5 søknadar)	Kr 17 000 (1 søknad)	Kr 122 160 (5 søknadar)	Kr 1 059 735 57 søknadar

I tråd med innspela frå næringa og Fylkesmannen i Agder er det gjort mindre endringar i retningslinjene. Dei er mellom anna forenkla slik at dei eimnskilde tiltaka lettare går fram i ein egen tabell etter ønske fra Eiken og Hægebostad Sau og Geit. I tillegg er det laga nokre fakta-ark etter modell fra mellom anna Stjørdal kommune. Desse vil kunne bearbeidast og utbeistrast ved behov.

Økonomiske konsekvensar

Konsekvensar for barn og unge

Konsekvensar for klima og miljø

Positivt

Konsekvensar for folkehelse

Konklusjon

Hægebostad kommune prioriterer tiltak som motverkar attgroing og fremmer beiting høgast i sine retningslinjer for tildeling av SMIL-midlar. Dette er i tråd med at kommunen har innmarksbeite som si prioriterte RMP-tilskots-ordning.

Hægebostad kommune sine Lokale retningslinjer for SMIL-ordninga Perioden 2020 -2023

Foto: Peder Austerud

Kort om SMIL-ordninga – bakgrunn og føremål

SMIL-ordninga vart overført fra fylkesmannen til kommunane i 2004. Kommunane mottek ein årleg pott frå fylkesmannen der fylkesmannen prioriterar kommunar med god måloppnåelse, gjennomføringsevne og lokale retningslinjer der SMIL og RMP ses i sammenheng.

Utarbeidelse av lokale retningslinjer blir gjort ved i samarbeid med jordbruket sine faglag lokalt – og godkjent av formannskapet.

Føremålet med ordninga går fram av § 1 i Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket:

«Formålet med tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Prosjektene og tiltakene skal prioriteres ut fra lokale målsettinger og strategier.»

Sentralt regelverk:

- Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket med tilhøyrande rundskriv. Oppdatert versjon finn Landbruksdirektoret sine nettsider.
- Nasjonale mål – som td Vanndirektivet, Naturmangfaldslova mfl
- Regionalt miljøprogram
- Landbruksstrategi for Agder – verdiskaping gjennom jordbruk, skogbruk og bygdenæringar

Lokalt regelverk for Hægebostad

- Lokale retningslinjer for SMIL-midlar i Hægebostad kommune
- Innmarksarbeite som Hægebostads prioritert areal gjennom RMP-ordninga
- Tiltaksmanual Hægebostad kommune – Regionalt tiltaksprogram for vannregion Agder 2016 - 2021(rullering påbegynt)
- Kulturminneplan 2020-2025 Hægebostad kommune

I tillegg vil mellom anna følgjande kjelder vere viktige:

- SEFRAK/Askeladden, og kartdatabasen hjå miljøstatus.no
- Gardskartet med tilhøyrande basar, kilden hjå Nibio

Landbruket og landbruket sitt kulturlandskap i Hægebostad – tilstand og miljø-utfordringar

Aktivt jordbruk:

Hægebostad kommune er ein innlandskommune med eit forholdsvis aktivt og sterkt jordbruk. Jord- og skogbruk utgjer om lag 7,2 % av den totale sysselsettinga i kommunen (2018-tall). Landsnittet er omlag 3 %. Per 2018 har vi 64 søkjarar om produksjonstilskot. Det er grovfôrproduksjon og drøvtyggarar som dominerer landbruksproduksjonen i Hægebostad kommune.

Attgroing:

Generelt er attgroing av beiter i både inn – og utmark eit aukande problem. Årsakane er i hovudsak; nedlagte bruk og mindre grad av sambeiting. I tillegg vil mjølkerobotfjøs gje mindre beitingsamtidig som gardane blitt færre og større – og leiger meir jord. Dette gjer at spesielt mindre beiter ikkje alltid vert brukt lengre. Sauehaldet har vore svært aktivt og stort frå gamal tid av. Dette har imidlertid endra seg forholdsvis mykje i løpet av dei siste 20 åra. Som følgje av dette gror heiene stadvis att – og beitet vert forringa for dei som er att. Andelen kjøttfe som brukar utmarka er aukande – og motverkar dette i viss grad.

Rik på kulturminner:

Kommunen har mange og kjente førnminner som til dømes Tingstaden, Snartemosverdet og ei lang rekke gravhaugar. Frå gammalt av vart det drive seterdrift på mellom anna Hekkfjell– og det finst og fleire nedlagte heiegardar. Det finst enno att gamle høyløer, seterbygningar og driftsbygningar som er meir eller mindre teke vare på – som Bryggesåhommen og Bulega. Ein finn og mykje spor i form av som til dømes steingjerder, rydningsrøyser, buveggar og jordkjellerar.

Bryggesåhommen 2006. Foto: O A Kvinnesland

Avrenning til vatn:

Hægebostad kommune høyrer til vannområdet Lygna – og har gjennom arbeidet knytt til Vanddirektivet fått utarbeid eigen tiltaksmanual. For jordbruket sin del er mykje av arbeidet knytt til veiledning og kompetansebygging for betre og meir miljøvennleg utnytting av husdyrgjødsel – samt å betre

dreneringstiltstanden på jordbruksareala.

Bilete over; Lygne Foto: Peder Austerud

Bilete til høgre; Flaumen Synne Foto: Jimmy Birkeland

Flaumen Synne i 2015 råka mellom anna Hægebostad kommune hardt – og syner kor utsett mykje av det beste jordbruksarealet – som ligg i dalebotnen – verkeleg er.

I tillegg opplever ein stadig kraftigare nedbør – som utfordrer – og some tider øydelegg den dyrka jorda. Steinsetjing vil mellom anna kunne vere eit viktig tiltak for bevare dyrka jord i utsette område. Opning av lukka grøfter som ikkje er tilfredstellande dimensjonert er ei anna tiltak.

Mål for SMIL-tiltaka

- Støtte tiltak som motverkar att jordbruket sitt kulturlandskap gror att. Dette gjeld både i jordbrukets innmark og gammal innmark knytt til gamle stølsområder på heia.
- Synleggjere og ivareta gamle kulturminner knytt til jordbruket kulturlandskap som - som til dømes gravhaugar, rydningsrøyser, verneverdige bygg (ikkje freda), uteløer – samt tilrettelegging for ferdsel mv
- Redusere forureining og erosjon frå jordbruket
- Ivareta viktig biologisk mangfald

Prioritering av søknader

Hægebostad kommune har eit svært variert kulturlandskap, med lågland, heier og fjell. I tillegg er kommunen og svært rik på kulturminner. Kommunen ønskjer å nytte SMIL-ordninga slik at ho ivaretar både kulturlandskap, kulturminner og sikrar aktiv landbruksdrift.

Følgjande søknader vil bli prioritert for perioden 2020-2023 – i denne rekkefølga:

1. Tiltak som motverkar attgroing og fremmer beiting på gammal kulturmark.
2. Forureiningstiltak som hindrar utslepp til vatn- som til dømes opning av lukka grøfter, steinsetjing og tiltak ved utegangerkvever for storfe. Dekke over gjødselkum kan og støttast i visse tilfelle.
3. Tiltak som tek vare på biologisk mangfald i jordbrukets kulturlandskap
4. Restaurering, rydding og synleggjering av gamle kulturminner med stor formidlingsverdi og verneverdige bygg. Legge til rette for ferdsel for allmenheten gjennom turveggar og skilting

Tiltak og tilskotsprosent

Det kan gjevast tilskot til tiltak som tek vare på natur – og kulturminneverdiar i kulturlandskapet samt til tiltak som reduserer forureningsfaren fra jordbruket. Tiltaka kan gjerast enkeltvis – eller komme som resultat av eit større samarbeidsprosjekt gjennom ordninga for Tilskot til planleggings og tilretteleggingstiltak.

I spesielle tilfelle vert det gjeve maksimalt tilskot. Dette vert då grunngjeve i vedtaket. Enkelte tiltak vil vere aktuelle for fleire tilskotsordningar – og dette vil påverke utmålinga av tilskotet – eks Kulturminnefondet, Innovasjon Norge og Vestenfjeldske bykreditts stiftelse.

Planleggings- og tilretteleggingstiltak

Tilskot til tiltak som legg til rette for større heilhetlige miljøprosjekt over større områder – f eks eit vassdrag eller ei grend. Prosjektet skal resultere i ein plan med konkrete tiltak – utarbeidd av eksterne konsulentar.

Dette er planleggings- og tilretteleggingstiltak som skal føre fram til gode og konkrete kulturlandskap og forureingstiltak over eit større område. Eks; turstiar, skjøtselsplanar, mv.

Dei aktuelle tiltaka i planen vil i neste fall kunne vere aktuelle for tilskot gjennom ordningane kulturlandskapstiltak og forureingstiltak.

Tilskotsprosen for denne ordningat; 50- 100 %

Kulturlandskapstiltak	Tilskotsprosent
<p>Restaurere gammal kulturmark</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Med spor av gamle driftsmåter som til dømes rydningsrøyser, steingjerder, buvegar, stølsområder, hustufter, gravhaugar – på områder der det er beitegrass i botnen. Det kan ikkje gjevast tilskot til å opparbeide innmarksbeite på rein skogsmark. ○ Tilskot til gjerding vert berre gjeve når det er rydding av gammal kulturmark samstundes. Det vert ikkje gjeve tilskot til gjerding av beiter som er i aktiv drift. 	<p>30-70 %</p>
<p>Ivareta biologisk mangfald</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Utvalgte naturtypar og prioriterte artar (eks; hule eiker, slåttemark, slåttemyr) ○ Tilskudd til tiltak som styrker pollinerende insekter <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tiltaka må utarbeidast i samråd med Fylkesmannen si miljøvernadeling som er behjelpelege med utarbeiding av skjøtselplan og tilskot til vidare drift ○ Fjerning av framande skadelege artar <ul style="list-style-type: none"> ▪ Til dømes Landøydde 	<p>50-70 %</p>
<p>Vedlikehald og istandsetting av gamle kulturminner</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ som SEFRAK-bygg, gravhaugar, bu-vegar mv. ○ Bygningar som kan nyttast som bustad, hytte eller til annan drift vert lågt prioritert ○ Når det gjeld kostnads-krevjande bygg er det viktig å søke andre tilskots-kjelder som Kulturminnefondet og Vestenfjeldske bykreditts stiftelse <p>Tiltaka må gjerast i samråd med fylkeskonservator</p>	<p>Inntil 50 %</p>
<p>Friluft og tilgjengelighet</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Etablering og tilrettelegging av turvegar i landbrukets kulturlandskap 	<p>Inntil 70 %</p>

Forureiningstiltak	Tilskotsprosent
<p>Tiltak som reduserer utslepp til vatn</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Utbetring og supplering av hydrotekniske anlegg <ul style="list-style-type: none"> ▪ Eks gjenåpne bekkelukkingar ○ Erosjonssikre/steinsetje elve og bekkkanter - <ul style="list-style-type: none"> ▪ Steinsetjng er gode tiltak som det har vore gjeve ein del tilskot til i seinare år. Godkjente kostnader bygger på tidlegare tildelingar – og det vert ikkje teke hensyn til om søkjar har tilgang på eigen stein eller må kjøpe inn dette. ○ Miljøplanting – til dømes etablering av kantsoner mot vatn, omlegging frå åpen åker, og tiltak som reduserer utslepp frå veksthus ○ Tiltak for å redusere avrenning td fangdammar mv <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ordninga er lite brukt. Truleg mest aktuelt ved utekveer og foringplassar nær vatn. 	<p>30- 50 %</p> <p>30 – 50 %</p>
<p>Tiltak som reduserer utslepp til luft;</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Dekke over eksisterande gjødsellager <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dette er svært kostnadskrevjande tiltak som gjeld få – og som det et så langt ikkje er gjeve tilskot til. ▪ Det vert lagt vekt at hovudformålet med tiltaket ikkje er manglande gjødsellagerkapasitet på grunn av dyretal– og det vert vurdert om det er eit tiltak som i staden høyrer inn under tilskotsordninga til Innovasjon Norge. 	<p>inntil 50 %</p>
<p>Rensetiltak for å redusere utslepp av plantevernmidlar</p>	<p>Inntil 70 %</p>

Vilkår

Søknadsvilkår:

Vilkår for å kunne søke tilskot gjennom ordninga går fram av § 3 i Forskrift om tilskot til spesielle miljøtiltak i jordbruket. Hovedpunktene er desse;

- Søkjar må anten ha landbruksproduksjon som oppfyller vilkåra for tilskot gjennom produksjonstilskotordninga – eller leige vekk areal til føretak som tilfredstiller dette kravet. Krav om skriftlig leigekontrakt.
- Søkjar må legge fram;
  - Gjødseplan og sprøytejournal (fra eigen gardsdrift eller fra dei som driv jorda si gardsdrift)
  - kart over all jord som føretaket disponerar der kulturminner, biologiske verdiar og områder utsett for avrenning og erosjon er kartfesta – oftast tilstrekkeleg informasjon frå Gardskart hjå Nibio.

Det må søkjast på eige skjema – elektronisk – som ein finn på Landbruksdirektoratet sine nett-sider.

Vedtaksvilkår:

Det vil bli satt vilkår knytt til utførelse av tiltak etter behov -samt vedlikehald og drift i minst 10 år mv - jamfør § 3 i SMIL-forskrifta

Søknadsfrist:

Hovudsøknadsfristen er 1. oktober – då søknadene dannar grunnlag for neste års tildeling. Desse søknadene vil bli prioriterte først påfølgande år. Elles er det forløpande hansaming så lenge det er midlar att.

Godkjenning av kostnadsoverslag:

Ein følger Fylkesmannen sine satsar så langt det føreligg. Elles tek ein utgangspunkt i tilsvarande saker – som til dømes steinsetjing av bekkar.

Dersom eit tiltak viser seg å vere såpass kostnadskrevjande og bra - at tilskotet overstig halve totalsummen for SMIL-tildelinga frå fylkesmannen – skal dette diskutert med landbruksgruppa og vedtakast i Formannskapet . Elles vert midlande delt ut i form av delegerte vedtak.

FAKTA-ARK

- for dei vanlegaste SMIL-ordningane

(etter ide fra Stjørdal kommune)

RYDDING AV GAMMAL KULTURMARK

Døme på gjengrodd kulturmark – foto; Ingrid Trygsland Eriksen

Føremål

Restaurere og ta vare på gammel kulturmark med tilhøyrande miljøverdiar som er forma gjennom lang tids bruk til slått og beite.

Viktig:

Gjengroinga skal ikkje vere kommen så langt at arealet har preg av skogsmark. Det skal finnast plantar som er karakteristiske for kulturmark og eventuelt kulturminner som fortel om tidligare bruk. Gamle flyfoto kan vere til god hjelp.

Aktuelle tiltak:

Åpning av gjengrodd mark ved rydding av uønska vegetasjon og fjerning av hogstavfall. Enkeltrær eller grupper av trær kan setjast igjen for å gje skygge og ly til beitedyr. Det kan gjevast tilskot til gjerding– men berre dersom området også skal ryddast.

Skjøtselskrav:

Arealet må haustast gjennom beiting eller slått og fjerning av avling – og skjøttast i minst 10 år.

BIOLOGISK MANGFALD

Bilde frå Bryggesåhommen – gammal slåttemark med biologisk mangfald – foto; Odd Arve Kvinneland

Føremål:

Ta vare på og utvikle variasjonen og mangfoldet av plantar og dyr i kulturlandskapet ved hjelp av skjøtselstiltak og tilrettelegging.

Viktige punkt:

Ta vare på det kulturbetinga mangfoldet av planter og dyr i kulturlandskapet som er utvikla gjennom lang tids slått og beiting.

Gjennomføre tiltak som bidrar til gjenoppretting og utvikling av biologisk mangfold knytt til jordbruket sitt kulturlandskap.

Tiltaka medfører ofte at det må utarbeidast ein skjøtselplan av fagfolk. Fylkesmannens miljøvernadeling kan hjelpe med dette..

Aktuelle tiltak:

- Hindre gjengroing gjennom rydding og slått eller beiting.
- Unngå bruk av mineralgjødsel og kjemisk ugrasbekjempelse.
- Etablere kantsoner der slike mangler
- Skjøtsel av tette og ekspanderende kantsoner
- Tilrettelegging for pollinatorer i jordbruket
- Fjerning av fremmede skadelige arter

Andre aktuelle tilskuddsordninger;

Fylkesmannen si miljøvernadeling deler ut tilskot til skjøtsel. RMP-ordninga kan og gje tilskot til drift.

STEINSETJING/ KANTSETJING

Døme på gammal kant-sett kulturmark – foto; Ingrid Trygslund Eriksen

Føremål:

Hindre at jordkanten i bekkeløp sklir ut.

Aktuelle tiltak:

Vedlikehold av eksisterande kantsetjing- og ny kantsetjing.

Viktige punkt:

Det må søkast i forkant av tiltaket.

Enkelte tiltak må vurderast av Fylkesmannen si miljøvernavdeling og/eller Vest-Agder Fylkeskommune før tillatelse kan gjevast.

Godkjente kostnader:

Det føreligg per i dag (2020) ikkje einhets-prisar for dette tiltaket hos fylkesmannen. I tidlegare behandla saker (2015) har det blitt godkjent kostnader på omlag 550 kr per m². Det er i desse tilfella ikkje teke omsyn til om ein har eigen stein eller må kjøpe inn.

RESTAURERING AV GAMLE BYGG

Eksempler på restaurering; høyløe i Landdalen og seteranlegg på Bulega

Aktuelle tiltak;

- Bygningar som kan knyttast til jordbrukets kulturlandskap; eks høyløer, seteranlegg, jordkjellarar, stabbur
- Ordninga gjeld ikkje bygg som er automatsik freda
- Det vert berre gjeve tilskot til restaurering gjort i tråd med fylkeskonservator sine krav
- Fylkeskonservator set opp kostnader/godkjenner kostnader

Andre aktuelle tilskuddsordningar;

- Kulturminnefondet – se www.kulturminnefondet.no
- Vestenfjelske Bykreditts Stiftelse – se vedlegg

Informasjon om Vestenfjelske Bykreditts Stiftelse – formål / krav til søknader.

Vestenfjelske Bykreditts Stiftelse er en almennyttig stiftelse med følgende vedtektsfestede formål:

«Stiftesen har til oppgave å støtte allmenntilgitt formål, kultur- og miljøformål, herunder kulturminnevern for verneverdige bygninger i fylkene Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane samt domssognene Søre Sunnmøre og Sunnmøre i Møre og Romsdal fylke med de kommuner disse omfattet pr 31/12 1997.»

Stiftelsens kapital har sitt utspring i Den Vestenfjelske Bykredittforening som var en kredittforening som hadde sitt geografiske virkefelt i det nevnte området. Kapitalen er delvis basert på medlemsinnskudd fra låntakerne i kredittforeningen. Styret i stiftelsen tilstreber over tid å få en geografisk fordeling av utdelinger som samsvarer med den geografiske fordeling av utlån i kredittforeningen.

Vestenfjelske Bykreditts Stiftelse deler årlig ut ca kr 1,5 – 2,0 mill. Innvilgede beløp har ligget mellom kr 10.000,- og kr 500.000,-. Enkelte prosjekter har gått over flere år og har mottatt flere støttebeløp. Maksimalt akkumulert beløp til ett prosjekt har hittil vært kr 1,3 mill.

Hovedtyngden av støttemidler har gått til bygningsvern, men det har også vært gitt støtte til en hel rekke andre restaureringsobjekter; veteranskip og båter, veteranbusser, veteranjernbaner, gamle kvelvingsbroer, restaurering av gammel buførveg, reetablering av gammel trikkelinje, gammel trekai etc. I noen få tilfeller har det vært gitt støtte til utgivelse av bøker knyttet til gammel kultur.

Videre har det i tillegg i noen ytterst få tilfeller vært gitt støtte til kjøp av nye objekter. (Eksempelvis nytt flygel til Opera Nordfjord som i hovedsak er en dugnadsbasert virksomhet.)

Det gis ikke event-støtte (konserter, utstillinger etc.)

Støtte er i all hovedsak gitt til privatpersoner og til støtteforeninger/vennelag/foreninger/stiftelser etc som har restaurering /drift av konkrete objekter som formål. I noen få tilfeller er det gitt støtte til prosjekter fremmet av kommunen.

Støtte gis ikke til privatpersoner hvis prosjektet i betydelig grad har til formål å øke vedkommendes formue eller til fremme av næringsinteresser.

Stiftelsen legger vekt på en ubyråkratisk saksbehandling som ikke stiller for store krav til søkeren. Det er ikke utarbeidet noe søknadsskjema da prosjektene er av så ulik karakter. Søknad fremmes derfor i form av brev eller mail. Søknaden bør inneholde:

- Kort beskrivelse av prosjektet
- Eventuelle uttalelser/vurderinger fra kompetent organ om kulturhistorisk verdi.
- Opplysninger om eierforhold
- Opplysninger om søker (eksempelvis antall medlemmer hvis det er en forening e.l.)
- Kostnadsoverslag, eventuelt anbud/tilbud
- Finansieringsplan
- Verdi av eget arbeid/dugnadsinnsats
- Tidsplan
- Eventuelt tegninger og/eller et begrenset antall bilder som anskueliggjør prosjektet
- Planer for eventuell fremtidig bruk av objektet

Stiftelsen har normalt 2 styremøter i året med tildeling av midler; ett møte i månedsskiftet mai/ juni og ett i månedsskiftet november/ desember. Saksdokumenter sendes ut til styret 1-2 uker før styremøtet. Søknader bør være mottatt i god tid før dette slik at saksforberedelse og innhenting av eventuell tilleggsinformasjon kan gjennomføres i god tid før utsendelse.

Søknad sendes til

Vestenfjelske Bykreditts Stiftelse

c/o Svein Erik Buck

Djupedalen 21

5124 Morvik

Den kan alternativt sendes på mail til sebuck@online.no

Eventuelle spørsmål kan rettes til undertegnede på mail eller på mobil 952 01 185.

Pr.pr. Vestenfjelske Bykreditts Stiftelse

Svein Erik Buck

Veiledende enhetspriser SMIL- tiltak 2018

Dette forslaget til enhetspriser har som mål å utarbeide mer sikre kostnadsoverslag og større likhet mellom kommunene.

«Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket» av 4.feb. 2004 nr. 448 og rundskrivet som omtaler forvaltningen av tilskuddet, gir nærmere informasjon om ulike tiltak som det kan gis tilskott til.

Enhetspriser til kostnadsoverslag

A. Planlegging og tilretteleggingsprosjekter

Hva er målet med prosjektet?

Sett opp punktvis hva som skal gjøres.

Hvor mange timer regnes for å gjennomføre oppgaven?

Ved leide tjenester må en spørre om timesats.

B. Egeninnsats

Eige arbeid

kr 325 pr. time

Eige arbeid med motorsag

kr 350 pr. time

Eige arbeid med traktor og henger e. l.

kr 475 pr. time

Egeninnsats skal dokumenteres med timelister. **Det skal ikke beregnes merverdiavgift på egeninnsats.**

C. Restaurering av kulturlandskap

Hovedtiltak	Deltiltak	Enhetspris til godkjente kostnadsoverslag
Rydding gammel kulturmark		
	Felling, rydding og fjerning av kvist og hogstavfall ved restaurering av gammel og delvis gjengrodd kulturmark.	Inntil kr 4 000 daa ved sterk gjengroing. Ved mindre gjengroing brukes skjønnsmessig andel. Verdi av nyttbart virke trekkes fra. ¹
	Motormanuell (ryddesag) felling, rydding av kratt og høgstauder	Kr 500 pr. daa
	Bortkjøring av avfall og kvist	Om lag kr 400 pr. daa
Skjøtsel gammel kulturmark og kulturminner		
	Beitepussing	Om lag kr 160 pr. daa
	Ljåslått	3 – 5 t pr. daa
	Slått, motormanuell	Om lag kr 500 pr. daa
	Motorslåmaskin, 2 hjuls	0,5 – 1,0 t pr. daa
	Mekanisert slått, innkjøring hesjing	10 – 15 t pr. daa
	Mekanisert slått, innkjøring uten hesjing	2 – 4 t pr. daa
Gjerder		
	Nettinggjerde m. topptråd, ferdig oppsatt. Laus grunn ²	Om lag kr 60 pr. lm.
	Permanent elektrisk gjerde. Faste stolper, totråds	Om lag kr 30 pr. lm.
	Sluse med fast port (Y- og U-form)	Om lag kr 2 000 pr. stk.

